

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І Н С Т Р У К Ц І Я

№ 43

**з охорони праці
при ручному переміщенні вантажу**

м. Суми

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказ ректора
від 17 вересня 2020 р.
№ 0748-I

І Н С Т Р У К Ц І Я № 43

З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ РУЧНОМУ ПЕРЕМІЩЕННІ ВАНТАЖУ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Дія інструкції поширюється на всіх працівників, які виконують в університеті вантажно-розвантажувальні роботи вручну.

1.2. До ручного переміщення вантажів допускаються працівники, які пройшли вступний та первинний інструктаж з питань охорони праці та пожежної безпеки, а також навчання безпечним методам ведення таких робіт.

1.3. Працівники повинні один раз на 6 місяців проходити повторні інструктажі з питань охорони праці, а при виконанні разових робіт, безпосередньо не пов'язаних із посадовими обов'язками або обов'язками за спеціальністю, – цільовий інструктаж відповідно до характеру виконуваної роботи.

1.4. Один раз на рік працівники повинні проходити перевірку знань відповідних нормативних актів з охорони праці та пожежної безпеки.

1.5. При залученні працівників до виконання робіт, пов'язаних з підняттям на висоту 1,3 м і вище, вони повинні попередньо пройти медичний огляд та спеціальне навчання з безпечного виконання робіт на висоті.

1.6. Кожен працівник під час виконання своїх трудових обов'язків повинен:

- виконувати тільки ту роботу, яка передбачена посадовими чи робочими інструкціями або доручена йому керівником;
- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку;
- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території університету;
- знати і виконувати вимоги правил пожежної безпеки, знати місця знаходження первинних засобів пожегогасіння та уміти ними користуватися;
- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, вимоги санітарно-гігієнічних норм і правил, вміти надавати домедичну допомогу;
- користуватися передбаченими засобами колективного та індивідуального захисту.

1.7. Палити та приймати їжу дозволяється тільки у спеціально відведених для цього місцях.

1.8. Основними шкідливими та небезпечними виробничими факторами, які за певних обставин можуть призвести до травматизму чи професійних захворювань, є такі:

- підвищена напруга електричної мережі;
- робочий інструмент чи вантаж;
- підвищені рівні фізичного навантаження;
- підвищена чи знижена температура навколишнього середовища.

1.9. Працівник безоплатно забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (ЗІЗ) відповідно до діючих Типових галузевих норм чи норм, передбачених Колективним договором.

1.10. Допускається переміщати вантажі вручну з дотриманням наступних норм:

а) чоловікам дозволяється переносити вручну вантаж масою не більше 50 кг по рівній і горизонтальній поверхні;

б) жінки, що виконують вручну вантажно-розвантажувальні роботи можуть переносити:
– вантажі масою до 10 кг – підйом і переміщення вантажів при чергуванні з іншою роботою (до 2 разів на годину);

– вантажі масою до 7 кг – підйом і переміщення вантажів постійно протягом робочої зміни; при цьому сумарна маса вантажу, який переміщується протягом кожної години робочої зміни, не повинна перевищувати з робочої поверхні – 350 кг, а з підлоги – 175 кг.

– при переміщенні вантажу на візках або в контейнерах прикладене зусилля не повинно перевищувати 10 кг.

У масу переміщуваного вантажу включається маса тари і упаковки. Рівнем робочої поверхні вважається робочий рівень стола, верстата тощо.

в) навантаження і розвантаження вантажів масою більше 50 кг, а також підйом їх на висоту понад 3 м повинні бути механізованими.

1.11. При переміщенні важких вантажів по похилій площині слід застосовувати гальмівні якорі і лебідки. При використанні лебідки для розвантаження і переміщення вантажу забороняється знаходитися поблизу натягнутого каната.

1.12. Вантажно-розвантажувальні роботи з матеріалами що виділяють пил (цемент, вапно, гіпс тощо) необхідно виконувати механізованим способом. Ручні роботи по розвантаженню цементу, як виняток, дозволяється виконувати при його температурі не вище 40° С.

1.13. Місця для складування вантажів повинні забезпечувати стійкість матеріалів, які складуються.

1.14. На майданчиках для укладання вантажів повинні бути позначені межі штабелів, проходів та проїздів між ними. Не допускається розміщувати вантажі в проходах і проїздах.

1.15. Робоче місце в зоні проведення вантажно-розвантажувальних робіт і на всьому шляху переміщення вантажів у темний час доби повинно мати достатнє освітлення. Освітленість має бути достатньо рівномірною, без сліпучої дії світильників на працюючих.

1.16. Складувати матеріали, які розвантажуються, дозволяється лише у спеціально відведених для цього місцях. Не допускаються складувати вантажі в охоронних зонах діючих повітряних і кабельних ліній електропередачі та інших комунікацій.

1.17. Працівник має право відмовитися від роботи, якщо умови її виконання створюють загрозу здоров'ю або життю працюючого та суперечать вимогам нормативних актів з охорони праці.

1.18. За порушення вимог цієї інструкції працівник несе адміністративну, дисциплінарну та карну відповідальність згідно діючого законодавства України.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Працівник перед початком роботи повинен:

– одягнути та привести до ладу передбачений для виконання роботи спецодяг, спецвзуття та ЗІЗ;

– отримати завдання у керівника робіт;

– оглянути робоче місце, прибрати зайві предмети та матеріали, звільнити проходи; мокру чи слизьку підлогу протерти або посипати піском;

– ознайомитися з планом складування вантажу;

– переконатися в достатній освітленості робочого місця; якщо освітленість робочого місця недостатня або несправні освітлювальні пристрої, заявити про це безпосередньому керівнику для вжиття відповідних заходів.

2.2. При виявленні загрози безпечному проведенню роботи необхідно доповісти про це безпосередньому керівнику і до роботи не приступати. Дозволяється приступати до роботи тільки після усунення виявлених недоліків.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. Працівник під час роботи повинен бути уважним, не відволікатися та не відволікати інших працівників.

3.2. Перед відкриттям бортів вантажних автомобілів слід переконатися в безпечному розміщенні вантажу в кузові. Відкривати борт повинні одночасно двоє працівників під контролем водія. Знаходитися при цьому слід збоку від борту, що відкривається.

3.3. Автомобіль, що завантажується або розвантажується, повинен бути поставлений на гальма.

3.4. Працівникам, зайнятим на вантажно-розвантажувальних роботах автотранспорту, забороняється:

- запускати двигун автомобіля;
- працювати на автомобілях і причепах з несправними підлогами, бортами і запорами кузова;
- використовувати для закріплення вантажів мотузку з протертими місцями і вузлами;
- сидати на борти кузова і кабіну, стояти на підніжці автомобіля;
- знаходитися в кузові автомобіля при перевезенні вантажів (працівники, які супроводжують вантаж, повинні знаходитися в кабіні);
- завантажувати, розвантажувати, перекладати вантаж з місця на місце;
- загороджувати вантажем двері кабіни водія.

3.5. При завантаженні кузова автомобіля навалочним вантажем, він не повинен виступати над бортами кузова (стандартними чи нарощеними). При цьому вантаж слід розташовувати рівномірно по всій площі підлоги.

3.6. Поштучні вантажі, які піднімаються над бортами кузова, необхідно закріплювати міцними мотузками або бавовняними канатами. Застосовувати для цього металеві канати і дроти не допускається.

3.7. Ящики, бочки та інший штучний вантаж слід укладати щільно, без проміжків, укріплювати або ув'язувати так, щоб при русі (різкому гальмуванні, зрушенні з місця і крутих поворотах) він не мав змоги переміщуватися по підлозі кузова. За наявності проміжків між окремими об'єктами вантажу між ними слід вставляти міцні дерев'яні прокладки і розпірки.

3.8. При укладанні вантажів у бочковій тарі в декілька рядів їх накочують по сходах або ухилах бічною поверхнею. Бочки з рідким вантажем устанавлюють пробкою догори. Кожен ряд повинен укладатися на прокладках з дощок з підклинюванням всіх крайніх рядів. Забороняється застосовувати замість клинів інші предмети.

3.9. Бочки, барабани і рулони дозволяється завантажувати вручну шляхом перекочування за умови, що склад знаходиться на одному рівні з підлогою кузова автомобіля. Якщо склад розташований нижче рівня підлоги автомобіля, навантаження і розвантаження таких вантажів вручну допускається по сходах або ухилах двома працівниками при масі одного місця не більше 80 кг. При більшій вазі ці вантажі необхідно завантажувати за допомогою міцних канатів.

3.10. Вантажі, що перевищують габарити автомобіля по довжині на 2 м і більше (довгомірні вантажі), слід перевозити на автомобілях з причепами-розпусками, до яких вантаж повинен надійно кріпитися. Навантаження й розвантаження довгомірних штучних вантажів (труб, рейок, куточків, колод, дощок, арматури тощо) повинно бути механізованим. При одночасному перевезенні довгомірних вантажів різної довжини, більш короткі вантажі повинні розташовуватися зверху.

3.11. При навантаженні довгомірних вантажів на автомобіль з причепом-розпуском необхідно залишати зазор між щитом, встановленим за кабіною автомобіля і торцями вантажу, для того, щоб на поворотах і розворотах вантаж не чіплявся за щит. Для запобігання переміщення вантажу вперед при гальмуванні і русі під ухил, вантаж повинен бути надійно закріплений.

3.12. Переміщення вантажів першої категорії (масою одного місця менше 80 кг, дрібних штучних, що перевозяться навалом) від складу до місця навантаження або від місця розвантаження в склад може бути організоване вручну, якщо відстань між цими місцями по горизонталі не перевищує 25 м, а для сипучих вантажів – 35 м.

3.13. При навантаженні, розвантаженні і переміщенні кислот, лугів чи інших шкідливих чи отруйних речовин необхідно дотримуватися таких заходів безпеки:

- перед початком роботи кожне місце повинно бути оглянуте; якщо виявлено незначне пошкодження тари, вантаж необхідно розвантажувати особливо обережно;
- навантажувати і розвантажувати бутлі слід тільки вручну;
- переміщати бутлі слід тільки спеціальними візками або в міцних корзинах за ручки двома працівниками; забороняється переносити бутлі з кислотою на спині або на плечах, нахиляти при перенесенні порожні бутлі з-під кислоти, так як в них можуть бути її залишки.

3.14. Переміщати балони з киснем і зрідженими горючими газами дозволяється тільки на спеціально виготовлених для цих цілей носилках і візках. При цьому балони повинні бути закріплені в гніздах. Балони з горючими газами не можна перевозити і складувати разом з кисневими, а кисневі – з якимись жировими речовинами або маслами. На балонах повинен бути нанесений напис з назвою газу. Переміщення балонів дозволяється тільки при наявності на них ковпаків, що захищають вентиль від пошкодження і забруднення.

3.15. При завантаженні і розвантаженні вантажів в ящики для уникнення поранення рук цвяхи і кінці виступаючої металевої обв'язки необхідно загинати.

3.16. При перекочуванні вантажів у бочках, барабанах тощо працівник повинен знаходитися позаду вантажу, який переміщується.

3.17. Довгомірні вантажі (арматуру, дошки тощо) повинні переноситися робітниками на плечах з однієї сторони. Піднімати і опускати вантаж необхідно по команді. При опусканні вантажу всі робітники повинні знаходитися по одну сторону від нього.

3.18. Важкі штучні матеріали, а також ящики з обладнанням, слід переміщати по підкладках або по катках. Катки повинні бути міцними, рівними, мати достатню довжину, а їх кінці не повинні виступати з-під вантажу більш, ніж на 0,4 м. При підведенні катків під вантаж треба знаходитися збоку, брати їх можна тільки зверху щоб уникнути защемлення пальців рук. При переміщенні вантажу необхідно слідкувати, щоб катки не переміщувалися під кутом у напрямку руху вантажу. Направляти катки ногами не допускається. При переміщенні вантажу працівник повинен перебувати з бічної сторони.

3.19. Підкладки і прокладки в штабелях треба розташовувати в одній вертикальній площині. Не допускається застосування круглих прокладок (підкладок).

3.20. Розбирати штабель необхідно зверху вниз уступами. Не допускається висмикувати окремі матеріали з середини штабеля.

3.21. Відстань від складованих матеріалів до бровки котлованів повинно бути не менше 1 м від бровки чи кріплення котловану.

3.22. Забороняється опирати складовані матеріали на огорожі, стіни будівель, що будуються.

3.23. Не допускається багатоярусне укладання громіздких вантажів неправильної форми, а також вантажів в німецькій тарі, яка може не витримати навантаження верхніх рядів.

3.24. Матеріали при зберіганні на будівельному майданчику повинні укладатися таким чином:

- цегла в пакетах на піддонах – не більше, ніж у два яруси, у контейнерах – в один ярус, без контейнерів – заввишки не більше 1,7 м;
- профільні листи (листи азбестоцементні хвилясті і плоскі) – у стопи заввишки до 1 м;
- низькосортний метал – у стелажі заввишки не більше 1,5 м;
- чорні прокатні метали (листова сталь, швелери, двотаврові балки, сортова сталь) – у штабель заввишки до 1,5 м на підкладках і прокладках;
- провід в бухтах – у штабель заввишки до 1,5 м;
- арматурна сітка плоска – у штабель заввишки до 2 м;
- металовироби (болти, гайки, шайби, цвяхи) повинні зберігатися в дерев'яних чи фанерних ящиках у штабелях не більше, ніж у 3 яруси;
- труби діаметром до 300 мм – у штабель заввишки до 3 м на підкладках і прокладках з кінцевими упорами проти розкочування;
- труби діаметром понад 300 мм – у штабель заввишки до 3 м без прокладок; нижній ряд труб повинен бути покладений на підкладки і укріплені інвентарними металевими башмаками або кінцевими упорами;

- теплоізоляційні матеріали – у штабель заввишки до 1,2 м зі зберіганням у закритому сухому приміщенні;
- рулонні матеріали (руберойд, толь) – у контейнерах, встановлених в один ярус. Матеріали у контейнерах необхідно розташовувати у вертикальному положенні;
- круглий ліс – у штабель заввишки не більше 1,5 м з прокладками між рядами й установкою упорів проти розкочування. Ширина штабеля менше його висоти не допускається;
- пиломатеріали – у штабель, висота якого при рядовому укладанні складає не більше половини ширини штабеля, а при укладанні в клітки – не більше ширини штабеля;
- бітум – у щільну тару, що виключає його розтікання, чи в спеціальні ями з пристроєм їх огородження.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

- 4.1. Привести робоче місце в належний стан.
- 4.2. Робочий інструмент і пристосування почистити і помістити до відведених для зберігання місць.
- 4.3. Зняти спеціальний одяг, спецвзуття, інші ЗІЗ та помістити їх до місця зберігання.
- 4.4. Вимити руки, обличчя, при необхідності прийняти душ, переодягнутися у чистий одяг.
- 4.5. Доповісти керівнику про виявлені під час роботи недоліки.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

- 5.1. В процесі роботи можуть виникнути наступні аварійні ситуації:
  - загоряння обладнання або матеріалів, виникнення пожежі;
  - пошкодження ізоляції електрообладнання, виникнення напруги дотику та крокової напруги.
- 5.2. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно:
  - обгородити небезпечну зону і не допускати в неї сторонніх осіб; якщо обстановка не загрожує життю і здоров'ю працівників і не повинна призвести до більш тяжких наслідків, необхідно її зберегти такою, якою вона була на момент настання події, для проведення розслідування;
  - при пожежі приступити до її ліквідації; якщо погасити пожежу своїми силами неможливо, викликати пожежну команду;
  - повідомити про те, що сталося, керівника робіт.
- 5.3. У разі настання нещасного випадку:
  - негайно звільнити потерпілого від дії вражаючого фактору;
  - перенести його в безпечне місце;
  - визначити стан потерпілого, при необхідності надати йому домедичну допомогу, а у тяжких випадках викликати екстрену медичну допомогу.
- 5.4. При ліквідації аварійної ситуації виконувати вказівки керівника робіт.

Склав:

Провідний фахівець відділу охорони праці
та пожежної безпеки

К.С. Босенко

Узгоджено:

Начальник відділу охорони праці
та пожежної безпеки

К.О. Каріх

В.о. начальника юридичного відділу

Н.Ю. Заїка

Голова комісії профкому з питань
охорони праці

М.М. Олада